

NOBILISSIMÆ
CÆSARAVGVSTANÆ
CIVITATIS ARAGONVM
CORONÆ IVSSV

Cuiusdam Apologeticæ censuræ repulsio.

A Doctore Francisco Ruyz aptata.

PARCERE SVBIECTIS
ET DEBELLARE SUPERBOS.

ANNO

+1629+

Cum licentia: Cæsaraugustæ: Apud Petrum Verges. 1629.

NOBILISSIMA

CONTRIBUTIO

DE

RE

DE

DE

SVBIECTO

BARCERIE

ET DEBELLARE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

Aprouacion.

OR Comission de los Señores Iurados de esta Ciudad de Çaragoça, he visto, mirado, y con atencion considerado la Apologacion hecha por el Doctor Francisco Ruyz, Medico, Ciudadano, y Examinador de la Vniuersidad de dicha Ciudad ; contra lo que tan inaduertidamente ha intentado el Doctor Marcelino Vberte, Medico Tauftense, o otro en su nombre, acerca la composicion del Açucar rosado solutiuo. Y visto dichos Señores Iurados esto, por euitar a que Medicos principiantes, y poco versados, no den credito a lo que podria ser tan perjudicial, han tenido en bien encargar a dicho Doctor Ruyz lo ajuste, y disponga, encaminandolo todo al beneficio comun de la salud: Conforme a buena doctrina, Ordinaciones Reales del Colegio, y nuestros Decretos, y mandamientos, con tanta premeditacion hechos, quanto consta por nuestros Registros, y libro que dicho Doctor Ruyz, con licencia Ecclesiastica y Regia tiene impresso. Y porque por ningun camino dexe de preualecer vn remedio tan importante, como es dicha Composicion; y por auerlo puesto todo con tanto orden, erudicion, y saludable doctrina: y con el dicho orden que le dimos en Consis-

torio, Como Medico, Catedratico de Visperas, y
Maestro en Artes, digo se le puede y deue dar licen-
cia, comission, y facultad para que dicha Apologacion
se imprima. Y assi lo firmo a 19. de Setiembre del
año 1629.

Domingo Perez de Ouiedo,
Jurado de Zaragoza.

Imprimatur.

*El Doctor Don Iuan de Salinas Vicario
General.*

Imprimatur.

V.D. Marta Regens.

PRÆCLA-

PRÆCLARISSIMIS VIRIS

*D. Bernardino Perez de Bordalua, D. Chrystophoro de
Blancas, D. Petro Sanchez del Castellar, D. Michaeli
Iñigo de Alordi, D. Dominico Perez de Oviedo,
fulgentissimæ Cesaraugustæ Reipublicæ
Consulibus æquissimis.*

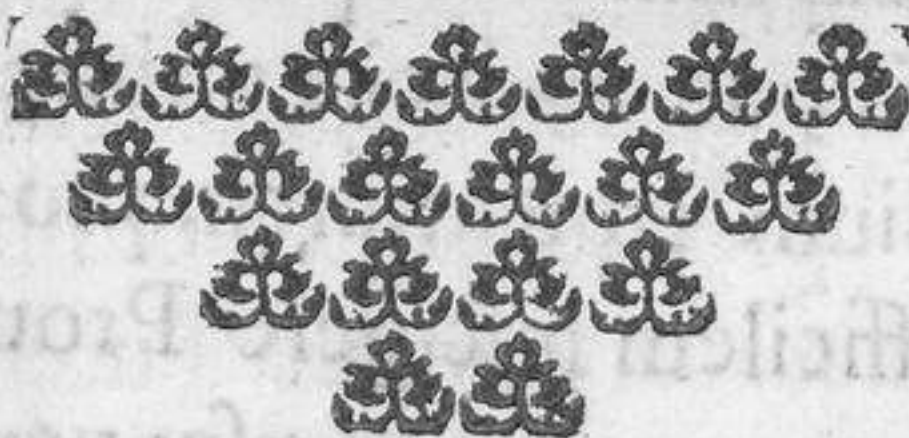

ME O muneri minime satisfacerem
(amplissima mater) si offensas Domi-
nationi tuæ, & Medicorum Collegio
illatas, inultas, ac impunitas relin-
querem, est namque iustum, ac ma-
xime debitum officium, eorum susci-
pere defensionem, qui me tantis honoribus, ac bene-
ficijs cumularunt, vt si vitam pro tantorum causa pro-
fundam, nec eorum minimam partem cōsequi possim,
forsan temeritatis, ac audaciæ vitio tribuet aliquis,
cum me non alium sapientiozem pro hac Imperiali
Ciuitate tam difficilem suscipere Prouinciam videat.
Cæterum animo perpendat quæso; veritatis vim adeo
eximiam

eximiam esse : vt contra omnium calumnias , conuitia,
& quasuis inuidorum obtrectationes facile se per se
ipsam nullius adjuta præsidio defendere , ac tueri va-
leat, & quamuis nulla ex parte sim cum plurimis , qui
tacent conferendus : humanæ tamen salutis capitalis
aduersarij impetum frangere , ac diminuere diligenter
curabo. Ego autem, & si parum instructus, & inermis,
bene tamen animi robore vallatus, pro clarissimorum
hominum incolumitate in acie constantissime stabo.
Tu interim, amantissima mater, decertanti filio præ-
ses adesto, non vt opem feras, sed vt ille, tibi inspe-
ctanti victoriæ insignia manu sua tradat, eaque ad sem-
piternum clarissimi nominis, ac numinis tui monu-
mentum consecret.

Augustissimæ vestræ Dominationi
Additissimus cliens

Doctor Franciscus Ruyz.

PRO

I

PRO CÆSARA VGVSTANA
NOBILITATE, ET ILLIVS INCLITÆ
CIVITATIS MEDICORVM COLLEGIO,
Aduersus Marcellinum Vberte Doctorem Medicum
Tauftensem, suamq; Apologationem, circa Sacchari Ro-
fati solutiui compositionem, iam diu erudite ad huma-
nam totius Orbis salutem dispositam, & iure optimo
ab hac Imperiali Vrbe suis decretis confirmatam, sum-
misq; laudibus à grauissimis Doctoribus comproba-
tam, diuersis Regionibus suis admirabilibus effe-
ctibus fufe extensam, & de-
cantatam.

*A Doctore Francisco Ruyz, in Ciuitate, & Collegio
constituto, necnon Vniuersitatis Examinatore
redargutio ordinata.*

VSQVAM credere potui, Apologe-
ticam censuram, sub tuo nomine pu-
blice in lucem editam, contra no-
stram Sacchari Rosati solutiui com-
positionem, à te fuisse excogitatam,
proptereaq; tua eruditio, & doctrina
ad alia petunt. Alicui fortasse tua Tutela id facere pla-
cuit. A quocumq; autem sit edita, ob communem vti-
lita-

2
litem, respondere stulto oportet, ne sapiens sibi videatur.

Vt igitur falso gloriari non possis, tecum in certamen venire decreui. Ac dolendum quidem erat, iustissimam hanc huius Ciuitatis causam, in tanta hominum grauissimorum frequentia, Heteromoliam esse, & in ea eremodiciam contrahi. Respondebo igitur ijs, quæ aduersus nos scribis, non factus iratior, quamuis omnibus amplam exhibueris occasionem, vt sthomo, & iracundia exardeant. Quod igitur tu nobiscum non sentias parum refert; sed mihi crede, magno odio apud ingenuos, & probos homines fuisti, ob feruidum scribendi genus, quo petulanter, contumeliose, & acerbe, in omnes inuectus es, vt eorum deleres nomen, quod in toto terrarum Orbe maxime lucet, eisque tenebras offunderes, & de industria nocendi gratia illis iniuriam inferre voluisti. Qui enim litterarias doctrinas contumelijs turbat, ac miscet, his viperarum more virus inuisceribus occlusum, ore euomit, & spargit. Neque hoc docere est, vel rerum difficilium veritatem limare, sed probris potius, & maledictis paginas complere. Hæc igitur incausa fuerunt, vt viri nobilitate ornati, & eruditissimi, quæ illis obijcis, simulatione, & risu contemnenda, quam responsione aliqua purganda censuerint. Quod si non fuerit diu consideratum, multo antemeditatum, & acerrima, attentissimaque cogitatione conquisitum,

3
ab errore, & poena non liberatur. Maximus enim, & rerum, & verborum delectus est habendus, & singula suo momento, tanquam ad aurificis stateram ponderanda, & veluti ad trituram adhibito ventilabro sunt repurganda. Sed audi Galenum de hac re elegantissime scribentem aduersus Iulianum: cuius verba te ascribendo deterruissent, & ab hac tua, si tua, Apologetica censura auocassent; & quod tuo nomine in publicum exierit ingemisces, ac tuam, si sapias, vicem dolebis, quemadmodum ait: *Legibus cautum est, ut eadem poena qua reus si damnatus esset puniatur is qui falso accusarit.* Ita sane nobiscum melius ageretur si in eos, qui falso ijs quæ nunquam didicerunt contradicunt, digna suis erratis poena animaduertetur. Hæc Galeni sunt, quæ in te apte quadrant, ut qui ea legerit, vere affirmare possit, tuæ in scribendo confidentiæ facta præfagitione, ea Galenum auguratum fuisse. Quæ ex Galeno transcripsi, ut certo scias quantum industriæ, & diligentiæ in scribendo sit ponendum, & quam accurate scripta debeant esse, quæ in publicum proferuntur. Et ideo viri docti aliorum iudicium subire, & sustinere verentur, ac reformidant, & cum intelligant opera accurate, consideratissimeque conscripta virum postulare omnium scientiarum ornamentis mirifice excultum. Domestica solum gloria contenti, qua per Illustres toto terrarum Orbe sunt, eam clariorem libris in lucem editis facere sem

4
per recusarunt, & inter alios Theocritus, seu vt alij ma-
lunt Aristarchus quærenti cuidam, cur libros non scri-
beret, respondit: *Quoniam vt libet non possum: vt vero
possum, non libet.* Et ob eandem etiã causam Octavius
Pantagathus Italus, cuius domus fuit veluti ludus qui-
dam, & officina bonarum litterarum, doctrinæ copia,
& vbertate affluens; nihil litterarum memoriæ confi-
gnare voluit. Quod enim semel in lucem est editum,
& è manibus excidit, & elapsum est, corrigi, emenda-
rique non potest. Cum enim in tua Apologetica cen-
sura tumeant multa, vel vti tui erroris testes: non sunt
prætereunda. Nam quæ contumeliose aduersus nos scri-
bis, vt deformares nostrorũ dignitatem nihil de sum-
mis laudis, & doctrinæ ornamentis detrahere possunt,
quæ illis partim natura, partim eorum industria elargi-
ta est, quamuis enim ad illorum partam gloriam labe-
factandam omnes ingenij, & linguæ machinas admo-
ueris, & cæco animi impetu, quo si vento quodam in-
citatus, in viros probos, & doctissimos venenata ver-
borum, & falsarum criminationum tela conieceris, ta-
men his celebre eorum nomen nihil detrimenti capit.
Quoniam apud nos nunquam fuit appetentia magni
nominis, sed dumtaxat curationis verissima Hippocra-
tis dogmata sequendo, sicut Galenus præstat, & refert
libro de ratione victus in morbis acutis commentario
primo supra sententiã 44. quibus à te neglectis, aut
mini-

5
minime intellectis laudis appetentia ductus, aliam se-
ctam constituebas, a qua subterfugiendum est tāquam
ateterrima peste, quia pro thesauro carbones in tua
Apologia indicabas. Nos enim solum curationes de-
siderio id præstamus, & minime quidem honoris de-
tractione inepte, & auiditèr paginas complendo, neq;
ex eo irriti fabulatores sunt timendi, immo derridendi:
quod nullum ratione fundamentum ad id consequen-
dum aduexisti. Sicut Baldus in simili casu præf. feud.
ait: *Occultator laudis alienæ est par Furi*, Galenus ad-
uersus Iulianum, vt dixi, *Talionis pœnam fuisse exporri-
git, & pronuntiat contra quemcumq; qui falso contradi-
cit, & est laudis alienæ occultator.*

Sed omittamus hæc: putidum namque videtur plu-
ra scribere, & ad enucleandam veritatem accedamus,
quæ tamen mihi multum probatur, si breuis, & cir-
cumscripta rei ponitur explicatio; litigiosa namque dis-
putatio, conquisitis modo aduersus vnam, modo ad-
uersus alteram partem rationibus, nihil pro certo statue-
re videtur. Vnde Galenus cum alicuius rei obscuræ, &
quæ difficiles habet explicatus, veritatem exquirere,
& consequi constituit, solam rei proponit explicatio-
nem: in aliorum sententijs refutandis, nihil temporis
consumi debere existimans: Sic libro 2. de differentijs
febrium, cap. vltimo, exquirens causam reuersionis fe-

brium, quæ semper maxime obscura visa est in hunc modum scribit. *De utrisq; nitimur differere, neque hic producentes sermonem, neque contradicentes erratis aliorum: sed ut in omnibus antea fecimus, veritatem ipsam tantummodo persequentes, qua nixus possis deprehendere errata aliorum.* Potissimum autem veritas ipsa obscurari solet, & parum diligenter tradi in ea disputatione, in qua vehementiori aliqua animi cōtentione aliquem reprehendere, & exagitare conamur. Omnis enim exquisita ingenuaque doctrina quietum scribendi genus, & viros veritatis potius, quam contentionis cupidiores ex postulat.

Cogor igitur fucatis argumentis fallacibus tuis rationibus respondere, sed ut te iam mea compellat oratio, animaduertas precor, non esse mihi institutum, singula, quæ proponis, diluere; summamque, & numerum eorum, quæ falso intelligis exponere, sed veritatem ipsam, tantummodo persequi, sicut Galenus tanquam breuitatis, & veritatis amator nobis superius, & alibi ostendit, qua intellecta, & minime ignorata, aliorum errata vnusquisque percipere poterit. Ea igitur dumtaxat attingam, ex quorū tractatione cognita, & perfecta fiat, accurata, & exquisita ratio contraria depellendi; & ab omnibus calumnijs nostram compositionem expurgandi, & meram hercle doctrinam stabilien-
 di;

di; secundum medica præcepta, quæ vera esse debent, & utilia ex eodem Galeno libro de optima secta ad Thrasibulum, cap. statim primo. Libri enim non ex foliorum multitudine, sed ex fructibus, & utilitate pensantur.

Rem igitur iam aggredior, & dabo operam, ut pro Cæsaraugustana causa minimo cum fastidio, summaq; modestia respondeam, ad ea, quæ in dicta compositione petulanter criminari voluisti, quæ huiusmodi est.

- R** **E** Foliorum Rosarum Alexand. lib. i.
- Rhabarbari. ℥. i.
- Elect. de succo rosarum. ℥. i. β.
- Mannæ. ℥. β.
- Senæ. ℥. i.
- Hermo dactylorum. ℥. β.
- M^c. F. Saccharum lege Artis.

¶ Cum igitur inuitus adductus sim, ut ista scribam, & hominem redarguam in doctum, ne opinione sua, inter

inter ineruditos adolescentes inutilis, & versuta introducatur doctrina: ob id hoc per agere necesse habeam; quæso, liceat mihi verbis huius audaciam castigare asperioribus, quibus ego vti, alio qui non soleo.

Quantum ad primum: intendis probare ex Galeni, & aliorum Doctorum auctoritate, rationibus, & inductionibus, huiusmodi compositionem magistralem nõ esse, quia in ea desiderantur medicamenta, Corrigenia, Adstringentia, & Aromatica. Si in Rosis, & illarum succis hæc tria reperiuntur, vt nos docet Galenus, quare aduersus nos scribis? Nam ipse 4. de cõpositione med. secundum locos cap. 4. mistas facultates in Rosis esse recenset. Relictis igitur Thesali sectatoribus, qui optima pharmaca a medicis inuenta contrarijs constare facultatibus ignorant, ex eodem Galeno 1. lib. de compos. med. per genera cap. 4.

Sicut in eis hi, non minus ignorasti modum cognoscendi Medicamenta, Corrigenia, Adstringentia, & Aromatica, quia 4. libro de simplicium medicamentorum facultatibus, cap. 23. quod citasti, secundum mentem, & doctrinas, tam antecedentes, quam præsentem, quam etiam sequentes Galeni: qualitatum, & facultatum medicamentorum congestum per experientiam discretam nondum inuenisti. Quia ordinem secundum
artem

artem non seruasti sicut noster Galenus in ijs Com-
 mētarijs de simpli. & de cōpositione medicamētōrū, tū
 in Rosis, tum etiam in cæteris medicamentis, quæ ad
 curationem singulis compositionibus sunt necessaria;
 Nam Rosæ frigidaæ sunt secundum Galeni doctrinam,
 3. de simplicium medicamentorum facultatibus lib.
 cap. 9. & 6. etiam libro fol. 44. Adstrictoriam itidem
 continent facultatem, vt ipse Galenus docet 6. de com-
 positione med. secundum locos cap. 1. & 3. etiam sim-
 plicium lib. cap. 15. & præter id Aromaticam Rosæ
 possident virtutem, & facultatem, quod Galenus 4. de
 simplicium med. facul. cap. 22. ostendit, & dixit, quod
 in ipsis odor suauissimus reperitur, & talis odor ex eo-
 dem Galeno lib. de instrumento odoratus cap. 6. iuuat
 laborantibus ex vltione solis: Quod si his tribus facul-
 tatibus præditæ, & munitæ sunt Rosæ vt patet doctri-
 na, sensibus, & ratione. Si ipsæ præmeditentur dicta
 experientia discreta, tanquam vas totius composi-
 tionis, quis negare audet in compositionibus in quas Ro-
 sæ ingrediuntur nō esse, & existere Medicamēta Corri-
 gentia, Adstringentia, & Aromatica? Sin minus, adi
 Galenum de hac re veraciter scribentem 9. de placitis
 Hippocratis, & Platonis cap. 1. dum ait: *Si quis autem
 non credit ijs quæ per sensum, & intellectiōnem euiden-
 ter patent, vanum erit constitutioni alicuius artis operam
 nauare. Ideoque vanum quidem tibi fuit ante lucem
 surgere,*

surgere, hoc est ante rerum cognitionem. In vtilibus re-
 prehendere rationibus, & obscurare ea, quæ apud eru-
 ditissimos diuersarum regionum Doctores summaque
 prudentia, & diligenter eorum perscrutatione tanquã
 bona, & vtilia in nostra compositione pronuntiarunt.
 Aliter certe sentire, est ignorare ordinem, methodum,
 & rationem indagandi vires, & facultates, medicamen-
 torum simplicium, & etiam modum intelligendi, quæ
 in nostra compositione reperiuntur, & in omnibus quo-
 rum medicamentorum notitia tota componendi ratio
 firmatur, vt Galenus 6. de compositione medicamen-
 torum secundum locos cap. 1. ait quod medicamenta
 habet vbiq; qui simplicia nouit. Si quidem ea scire
 cupis perlegere doctrinã Galeni ordine resolutiuo dis-
 positã debes, vbi 8. de simpliciu medicamentorum fa-
 cultatibus, cap. 1. sic animaduertit: *Commonefactis itaq;
 lectoribus de ijs, quæ supra tractauimus, nempe quòd cu-
 iusq; simplicis facultatis in maioris minorisq; ratione dis-
 criminationem quatuor ordinibus notauimus, quodque
 perspicuis limitibus cuiusque ordinis latitudinem circums-
 cripsimus, tum quòd inueniendarum facultatum rationem
 quandam ac viam docuimus, horumque omnium de-
 monstraciones confecimus, ac scopos posuimus, Et cuiusq;
 facultatis indicandi normas, tum peculiare, tum commu-
 nes: Sic iam reliqua adiiciemus, hortantes si quis sit qui
 in superioribus versatus non sit, vt aut hæc omnino relin-
 quat.*

quat, aut si amans laboris est, ab initio prius totum opus perlegat. Si quidem prius quam in illis exercitatus fuerit, obscura omnia, & demonstrationis expertia videbuntur dicenda.

Id omne generatim fuit dictum, speciatim igitur clarioris doctrinae causa explicandum erit cum eodem Galeno 1. de compositione medicamentorum per genera cap. 2. vbi admonet, quae praescire conueniat eum, qui medicamenta probe compositurus sit, dicens: *Expositum est alibi, simplicium medicamentorum vires, non solum cuiusque generatim noscendas esse, ut quidam scripserunt, dicentes ea, vel calefacere, vel refrigerare, vel siccare, vel humectare: verum distincte, membratimque, ex quo sint ordine singula nos uti docuimus.*

Quod ipsemet Galenus specialissime necessitatis urgentia, ad rectam curandi rationem, sapienter docet 2. de compositione medicamentorum per genera, cap. 1. dum ait: *Conuenit igitur huiusmodi pharmacorum materias cognoscere, non simpliciter secundum genus, ut Dioscorides alioqui scripsit, sed utinos in commentarijs de simplicibus medicamentis fecimus, non tantum apponentes, vel calefacere, vel refrigerare, vel huiusmodi aliquid aliud, quoduis medicamentum facere: Verum etiam quod prima distantia, vel secunda, vel tertia, vel quarta a medio tale existat, & ob id dixit 7. de compositione medicamentorum secundum locos ipsemet Galenus cap. 1.*

qui nouit simplicium pharmacorum vires solus is recte utitur compositis, quæ male affecto corpori proportionabiliter semper sunt applicanda, vt Galenus, 5. sanitatis tuendæ, cap. 10. consilium nobis præbet, & 3. metho. cap. 7. & etiam 1. de compos. medicamentorum per genera, cap. 3.

Hæc omnia non in te quadrare videntur, nullamq; rationem deduxisti, ne minus potuisti, quia circa cognitionem medicamentorum versatus non fuisti. Vtique Hippocratis, Galeni, & cæterorum auctorum mentem, & doctrinam minime calluisti: ne tantundem recentiorum auctoritates, a te adductas, imo aduersus te omnes lato calamo scripserunt, & ad depopulandam nostram compositionem, illorum mentionem fecisti, vt sunt Hippocrates, Gal. Mesu. Mathiolus, Ioannes Fernelius, Ferdinandus Sepulveda, Capibaceus, Alexander Massaria, &c. Nam hi solum de correctiuis locuti sunt medicamentorum quæ seorsum correctionem suscipiunt, & propinantur, tamquam ex similibus specie, non tamen de ijs, quæ media mixtione, & societate tamquam ex contrarijs componuntur, & in vnam virtutem generalem, & utilem conspirant. Sicut hæc nostra compositio: Nam autores, & scriptos dum varie respiciunt, distincte verba faciunt, & propter ignorantiam distinctionis errores, quã plurimi pēdēt Aristotele auctore 1. Physicorum cap. 8. ibi merito adnotauit, & id ipsum præ-

præstare debent, qui à veritatis via numquam deuiare cupiunt. Ne igitur deinceps talis tibi ob defectum distinctionis error contingat. Vt intelligas, velim, medicamentorum compositiones, quæ ex contrarijs constant, & in vnam virtutem generalem, & vtilem conspirant. Sola mistio secundum artem facta est sufficiens ad illarum correctionem compositionum, non solum in ijs, quæ procedunt ex medicamentis simplicibus, quæ sunt leuis, & mediocris actiuitatis, sicut hæc nostra compositio; verum etiam, quæ sunt maioris, & vehementioris potentia. Vt patet ex Galeno, & sit exempli Gratia. 3. de temperamentis lib. cap. 3. *Omnia inquit, quæ assumpta corpus nostrum ledere apta sunt. Ea castigata valde iuuare possunt: sicut medicamentum illud quod cantharidas recipit, hydericis prodest: tametsi cantharis ipsa vesicam omnino exulcerat: verum ubi per ea, quæ admiscen- tur, castigata est, ac corpori quod plurimo humore graua- tur, tum offertur, illum per vrinas expellit.*

Vt clarior sit doctrina, & veritas maxime conspicua appareat videndum etiam est in Mitridatico, & Theriaca, in his enim miscentur medicamenta contrariam sortita naturam, proprietatem, temperiem, effectus: vt cinnamomum, & opium, Dictanus, & Vipera, & alia pleraque; At post artificis præparationem, & coctionem naturalem, qua mutuo agunt, & patiuntur, secundum formas, & qualitates, primas, secundas, & tertias, quam

fermentationem vocant, omnia in vnam virtutem generalem, & vtilem conspirant, auctore Gal. 1. de Antidotis lib. 3. metho. medendi de Theriaca ad Pisonem, cap. 10. & alibi.

Ex quibus doctrinis, & Galeni locis tibi satis constare debet mistionem secundum artem in compositionibus factam, causam esse tutissimam correctionis, & etiam vtilitatis omnium medicamentorum, tam leuis actiuitatis, quam mediocris, & vehementioris potentie, quod si hæc verissima sunt, & ea omnia, quæ supra diximus æquabiliter reperiuntur in nostra compositione quare affirmare potuisti illam ex arte nō esse paratā ne magistralem, & in eaq; desiderātur medicamenta, corrigentia, adstringentia, & aromatica?

Hæc à me dicta sunt, vt deinde non ignores quantum te à tantorum virorum lectione, & instituto sciunxisti. Id enim secundum meum intelligendi modum in tua Apologia fecisti, quia citra distinctionem operam dedisti, & illorum auctorum mentem non aperuisti. Imo eorum nomine proueris in ea falsa prorupisti. Neque ordinem seruasti, quem Galenus nobis ostendit 1. lib. de antidotis cap. 5. vbi ait: *Compositorū namq; medicamentorū virtus, ex simpliciorū vigore consurgit, parua quadā interueniente differentia ex cōponendi arte; ad quā explicandam mox deueniemus, si prius, quo pacto simplicia medicamenta inter se apte componi possunt, expressero.*

Ne

Ne minus modum, & vt id omne deinceps intelligas, nimirum simplicia cognoscendi, & ex ijs rationem componendi, & etiam vtilitatem nostræ compositionis, & cæterarum omnium in promptu habeas. Accipe quæso hanc mixtam disciplinam, tam per sensum, quam per intellectum nobis adæquatam, & à Galeno desumptam lib. de Theriaca ad Pisonem cap. 3. cuius hæc sunt verba. *Nos itaq; sensuum iudicio, quæ simplices medicinae bonæ, secus re sint, cognoscentes, ipsas primum experimur, inde sensu vsuq; comprobatis, post modum experientie rationem coniungimus: quam ducem rebus in omnibus sequentes, & simplicibus remedijs sicut par est utimur, & commōstrante artis viam ratione, composita quam optima conficimus.* Id namque præstandum est methodice, vt Galenus ostendit 4. de compositione medicamentorū secundū locos cap. 1. dicens. *Non equidē alia est componendi, alia vtendi methodus in his pharmacis ipsa enim compositio velut ad vsum relata conficitur, ita, vt ij qui pharmaca componunt scopum habeant vtilitatem ex vsu ipsorum emergentem.*

Ex quibus enim omnibus non solum simplicia cognoscendi eaq; corrigendi, & ex ijs ordinem, & modum medicamenta componendi, verum etiam methodum, vsum, & vtilitatem nobis Galenus præclare ostendit, & secundum hanc artem, & doctrinam nostraq; compositio à nobis fuit disposita ad morborum curationem,

qui contrarias simul facultates desiderant, quæ genera
medicamentorum Polycrētota Græci vocant, ut Ga
lénus docet 1. de compositione medicamentorum per
genera, cap. 3. & interdicta genera connumeranda est
hæc nostra compositio, quod ita sit satis constare vide
rur: si per partium enumerationem singula examine
mus, secundum suas peculiare virtutes, & faculta
tes.

De Rosarum igitur qualitatibus iam superius dixi
mus, nunc de illorum facultatibus, & reliquis, sunt ali
qua dicenda, ad maiorem veritatis enodationem, secun
dum Galeni doctrinam, Messu, & eorum qui ipsos se
cuntur. Nam stomachum roborant, Hepar, & Cor tem
perant, & ardorem urinæ corrigunt. Biliolum, & sero
sum humorem clementer purgant. Benignum medica
mentum cum sit, sed ad purgandum imbecillum ad
miniculis quibusdam eget, scilicet Electuario ex succo
Rosarum confecto, quod Calcar aliorum medicamen
torum est, quo vtuntur medici in affectibus Biliosis ad
purgandam Bilem, & dolorem iuncturarum corrigen
dum a materia calida causatum, & in præsentî compo
sitione cum cæteris ingredientibus in forma solida, ut
foeliciter operationem, & euacuationem facilem, & si
ne molestia efficiat.

Rhabarbarum apud Arabes, & Græcos, in maximo
precio est habitum, Bilem, & pituitam vacuat, præci
pue

que a ventriculo, & Hepate, obstructions liberat, & affectus inde natos sanat. Messu. illud clementissimum prædicat pharmacum, insignesque illi tribuit prærogativas, & purgandi facultates, ex quibus omni ætati, atque adeo pueris, & prægnantibus securissimum esse colligit.

Manna, Mel roscidum, siue aërium est, vis eius ut cassiæ intenditur, acrium pharmacorum vehementiam lenit, simulque humores in affecta parte concoquit. Calabricum omnibus antefertur a medicis, si minus Hispanicum, & si nullum ex his melle utendum est. Etenim Manna, & Mel de rore generantur secundum Philosophorum, & Medicorum doctrinam, ut 3. de alimentorum facultatibus, cap. 29. Galenus aperte docet & si manna permisceatur cum alijs medicamentis simplicibus facit ea approximare naturæ, quod Galenus præstabat, & maxime posteriores laudauerunt illud, propter utilitates, quæ sensibus apparent, quas Galenus 6. de compositione medicamentorum per genera, cap. 2. & Messu. a folio. 39. ostendunt. Sed ridendum quidē est a te in nostra compositione quantitatem Mannæ esse neglectam. Id certe temere affirmare audebas: causam enim, & doctrinam ignorabas, quæ Galen^o refert, 1. de antidotis lib. cap. 2. ubi sic se habet. *Non pauci vero, & duo, & tria sic, ut diximus, valida debilibus admiscentes, in causa sunt, ut inualidis fortia præualeant.*

Hæc Galeni sunt vt intelligas debilia medicamenta non solum vtilia, verum etiam necessaria esse, & in nostra compositione in exigua quantitate: Quia ea, quæ ingrediuntur. Leuia, & mediocria sunt ex omnium sententia quorum permixtione ad summum actiones, & facultates, secundum Philosophorum, & communem Medicorum doctrinam mediocres esse debent.

Si Sena cum superioribus agglutinetur, terget, digerit, purgat suaviter Melancholiam, & Bilem vltam a cerebro, sensorijs, Pulmone, Corde, Hepate, Liene. Proinde morbis dictarum partium ab humore huiusmodi proficiscentibus succurrit, vt melancholicis febribus, & antiquis, gaudium gignit, obstructions viscerum aperit, & floridum corpus reddit. Neque circa illius correctionem aliquid, falsi nostræ compositioni tribuas: in eo scilicet quod est positum in oppinione, non enim credendum est, immo maximè in eo a veritatis via devialti. Quoniam correctio semper in demonstratione consistit.

Hermodactylus cum superioribus coagmentatus, & sequentibus summæ utilitatis est. Quoniam pituitã crassam præsertim a iuncturis trahit, ob id podagræ, & alijs arthritidis differentijs confert, sicut tota compositio quam plurimis morbis. Ob eamque causam non est habenda ratio de specie Hermodactylorum, quam refe-

runt auctores a te prolati, quia tantum de ipsis sermo-
nem instituunt, qui prauam qualitatem possident, ut
omnes intelligant nō esse vllō modo in nostris officinis
ijs vtendum, & inde non ignores. Sed dumtaxat illis,
qui beneuolam, & vtilem ad multorum morborum
pro fligationē virtutem continent, vt patet apud Messu.
& Galenum lib. secretorum ascripto ad Monteum, &
alibi qui multoties de eis mentionem faciunt, tanquam
de vtilissimo remedio ad iuncturarū dolores, ad id, &
ad aliud præstandum, dicti Hermodactyli in compo-
sitiones ingrediuntur, quibus passim vtimur, vt videli-
cet sunt. Confectio Benedictæ, pilulæ arthriticæ, & ple-
reque aliæ sicut Sena, Rhabarbarum, & Manna in con-
fectione Hamechc, & cæteris, quæ suæ compositionis
diuersitate singulis ægritudinibus occurrunt omnibus-
que hominibus artificiose conueniant. De quibus di-
uersis in locis Galenus doctrinam seminavit præcipue
3. metho. de Theriaca ad Pisonem duobus etiam libris
de antidotis, & 17. de compositione medicamentorū
per genera, & secundum locos, hæc quidem tractatio
postrema omnium ab eo fuit propter vtilitatem, & ne-
cessitatem conscripta, vt 8. libr. de compositione me-
dicamentoum secundum locos, capite sexto, videre
est.

Denique Saccharum, quod pondere cum Rosa Ale-
xandrina proportionaliter se habet. Si cum superiori-

bus secundum artem permisceantur : Admirabilis fortitur compositio, quæ ex paucioribus simplicibus constat, secundum Galeni consilium. 2. de compositione medicamentorum per genera, cap. 2. *Medicamenta inquit esse eligenda, quæ ex paucioribus paratu & facillimis simplicibus componuntur: tum quæ ad plura valent, & proposito maxime scopo seruiunt.* Quod Galeni præceptum in præsentī compositione fide fuit, & nunc a nobis obseruatum, & ad vsum foeliciter redactum, in morbis qui contrarias simul facultates desiderant, quæ quidem compositio non sine magno odore existit qui desideratur in omnibus medicamentis purgantibus, vt Hippoc. admonet, lib. de ratione victus in morbis acutis, cōmentario 2. textu. 11. quod Galenus multis alijs in locis, & in huius explicatione textus, sic ostendit. *At cum purgantia omnia medicamenta Ventrem, præsertimq; os ipsius, quod maxime tum nervosum, tum sensile existat, affligant lædantq; ob id eorum quæ boni sunt odoris mixtio excogitata est: ne sinceraq; purgantium medicamentorum virtus os ventris tangat.*

Hanc certe doctrinam adduxisti: ad nostram cōpositionem debilitandam. Dicens in ea deficere odorē, quam quidem mihi videtur esse testē tuæ allucinationis. Quoniam in nostra cōpositione Rosæ ingrediuntur, & Galenus 1. de compositione medicamentorū secundū locos, cap. 5. ait, quod ipsæ Rosæ reddunt odo-

ratas compositiones: tria igitur genera Santalorū prædictæ compositioni in viscerantur in qua excellens, gratissimus, & optimus viget odor sensibusque id omne apparet. Nam demonstrationū principia certiora sunt quam ea, quæ per illa demonstrantur ex Galeno. 2. de simplicium medicamentorū facultatibus, cap. 1. in hoc omnes Philosophi Hippoc. Mesu. Galenus, & qui illos sequuntur semper nobis auxilium præbent, & aduersus te militant circa præsentem huius compositionis tractationē. Nam in ea singularis virtus, summaque utilitas, suauissimus odor cum partium corroboratione reperitur; & quod ita sit nemini in opere Medico, & in lectione Galeni exercitato dubium est. Ideoque feliciter succedunt euacuationes leges optimæ, & perfectæ curationis sequentes, quæ sunt Cito, Tuto, & Citra dolorem, ex Galeno 14. methodi medendi, cap. 13. qui ea quæ ab Hippoc. inuenta, inculcata tamen, & aspera remanserunt explicauit, vt ab omnibus intelligi ac percipi queant, adhuc nec inuenta, nec audita a te fuere, & ob id tua Apologia inuide facta a nullo fuit approbata, quia nostræ artis præcepto caret, quod ab euidenti- bus ad hunc sane modum, conflatur ex Galeno lib. de optima secta ad Trasibolum, capite quarto. Id namque omne positum est in demonstratione non quidem in oppinione vt fingis circa correctionem Sene in hoc casu, vel præsentis tractatione sectam Pyrrhi-

eam sequendo, in Philosophia, eorū scilicet qui de reb⁹
 semper cogitabant, & nihil certi statuebant: & Chrysi-
 pij cum aliquibus alijs in hac nostra medendi scientia,
 qui septici sunt apud Galenum vocati. Quoniam ea,
 quæ antea erant posita, sensu vel ratione fixa & ornata
 demonstratione, apud ipsos, apud te, & aliquos in hac
 nostra tempestate non sine magno ægrotantium incom-
 modo, in opinionem sunt conuersa sine veritatis stabi-
 litate, & ita ars tota, calumniam vsq; ad eo grauem apud
 vulgum patitur, vt nullo pacto medicina esse videatur,
 ex Hippoc. lib. de victus ratione in morbis acutis sen-
 tentia 15. Similiter etiam reprehensio à Galeno fuit
 facta in illo libro, cui titulus datur de optimo docendi
 genere scribens aduersus Faborinum, & reliquos qui
 iudicium veritatis è rerum natura sustulerunt. Quod
 non debent præstare naturæ imitatores, & veritatis in-
 dagatores, vt Hippocrates, Arist. & Galenus passim
 animaduertunt, & apertissime Hippocratem, & Ga-
 lenum doctrinam adæquatam tradidisse, lib. superius
 citatis, & defectus formatione cap. 5. itidem Galenus,
 vbi ostendit, quod facultas, quæ plantas, & animalia fin-
 git sistere, accessore aliquando: sed totam omnibus si-
 mul partibus aggenerare aliquid, & adaugere. Igitur
 facultates, quæ existunt in medicamentis simplicibus, ex
 quibus facta fuit nostra compositio semper permanent:
 insitamq; rebus omnibus esse virtutem, quam ratione
 sensi-

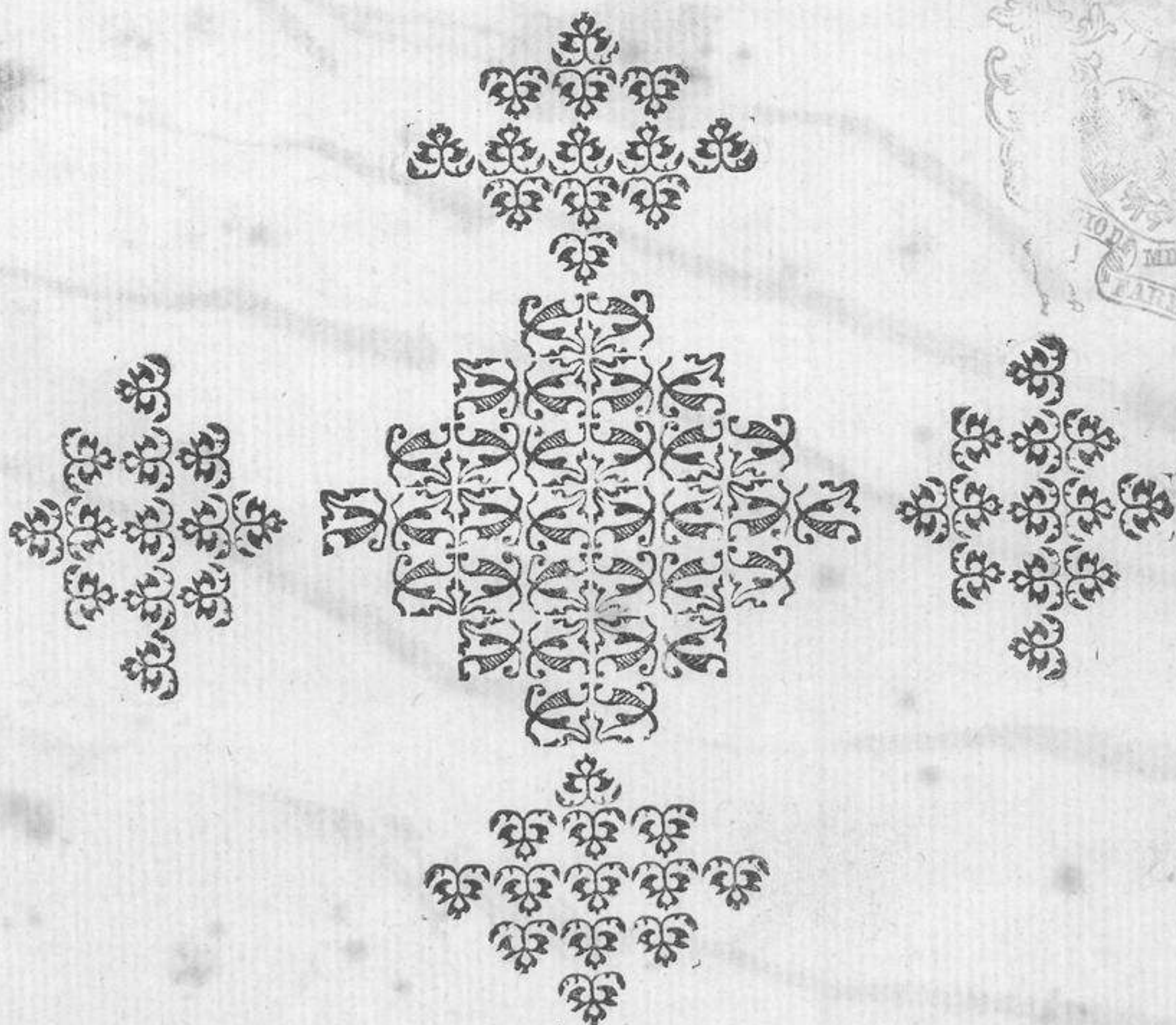
sensibusq; inuestigamus, secundum cuiusq; naturam,
 quodq; perspicuis limitibus cuiusque ordinis latitudi-
 nem quatuor ordinibus circumscripsimus, horumque
 omnium demonstrationes confecimus, tam in simplici-
 bus, quam in compositis. Ideoq; non est, quod nostræ
 compositioni falso tribuas opinionem, quia cadit sub
 subiecto demonstratiuo; nam ex medicamentis sortiun-
 tur facultates, ex facultatibus intensiones, vel remissio-
 nes ex intensiōibus, vel remissionibus oriuntur gra-
 dus, ex his numeri, qui constituunt Artem Arithmeti-
 cam, & demonstratiuam, vna ex septem conditionibus
 quas debet habere optimus, & perfecte medicus, secun-
 dum Galeni doctrinam lib. de constitutione Artis Me-
 dicæ cap. 7. Præcipue namque in hac nostra compo-
 sitione, ad quam consequendam requiritur, non sine
 magno dispendio, cognitio rerum, & causarum, quæ so-
 lum à præstantissimis Medicis cognoscuntur Galeno
 referente 6. de morbis vulgaribus, comentario 5. textu
 27. quæ quidem rerum, & causarum cognitio, non so-
 lum est utilis, verum etiam necessaria, & à te longe di-
 stare videtur, quod cum ita sit sequens oratio aperte in-
 dicat, quoniam nullam habuisti in cognoscendis virtu-
 tibus, & facultatibus singulorum medicamentorum in
 nostram compositionem ingredientium veram noti-
 tiam, vt dixi, nec minus obseruationem fecisti circa eo-
 rum resultantiam, qua intellecta, & alia minime ignora-
 ta.

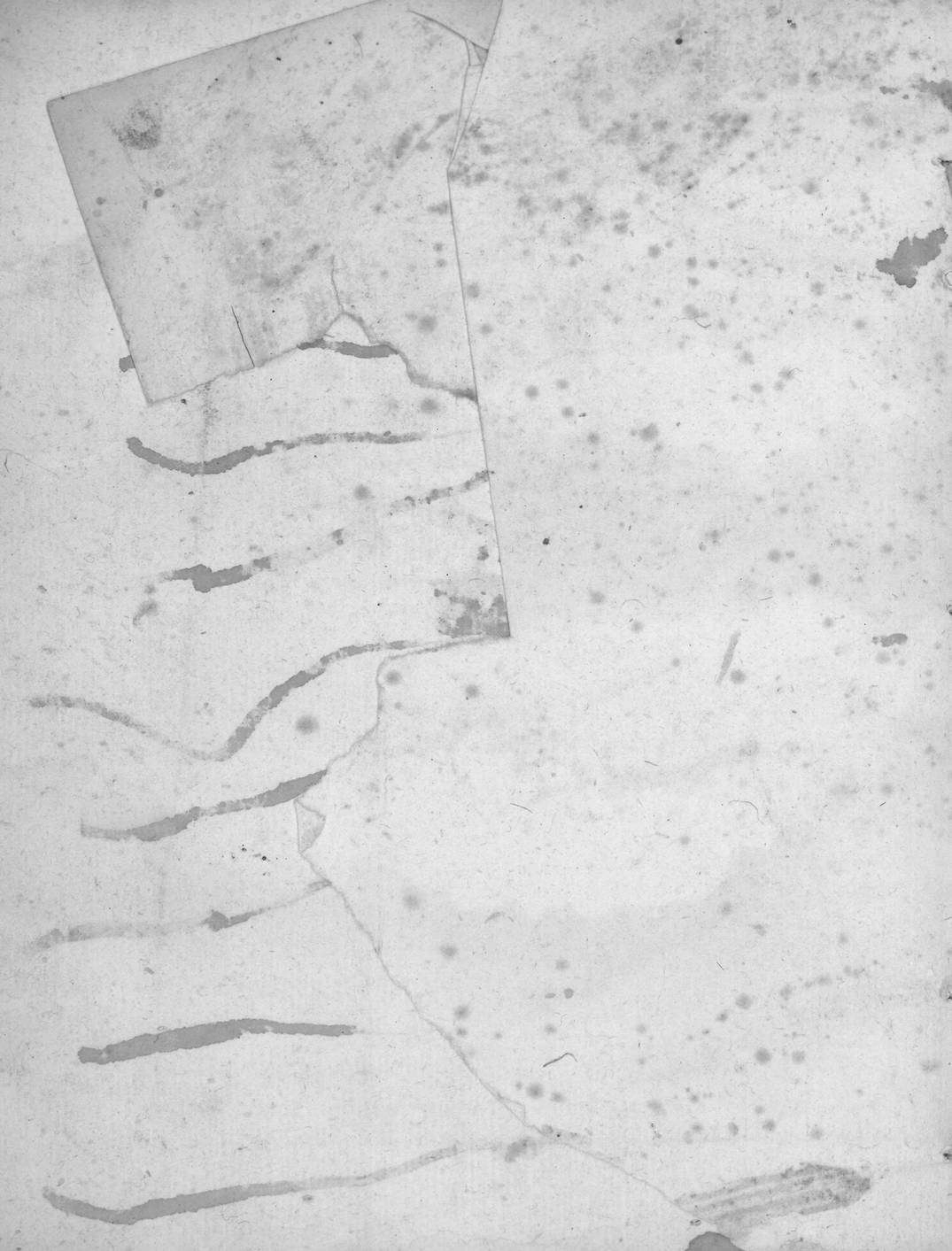
ta. Nemo mediocris ingenij potest dubitare ex illorum
 Miscellanea, quæ secundum artem Arithmeticam, &
 demonstratiuam fuit facta admirabile esse compositum,
 clasicum, & magistrale, in quo tanquam certum, & ma-
 nifestū est dicendum, & etiam concedendū esse, & exi-
 stere in nostra dicta compositione medicamenta, corri-
 gentia, adstringentia, & aromatica, vt sensus, ratio, & ars
 dicant, & sapientes omnes confirmant.

Iam quidem ne molestus sim, in hac tam difficili
 tractatione, ordinem, ac methodum Galeni secutus, in
 refutandis erratis aliorum veritatem exquirere per de-
 monstraciones non recusauī, secundum artem, & doctri-
 nam doctissimorum autorum, ex propria sententia sen-
 su, & intellectu exarata, quæ enim potentiæ instrumen-
 ta quedam sunt ad res omnes indagandas; atque inue-
 niendas, Aristotele auctore 3. de Anima cap. 8. & 13.
 Metaphysice cap. 3. Galenus etiam lib. de Theriaca ad
 Pisonem cap. 3. dum ait. *Quæ ratio non valet inuenire,
 ea sensuum iudicio perpendimus.* Hippocrates itidem lib.
 de præceptionibus, ita videtur potentias ordinasse,
 tamquam instrumenta necessaria, quibus doctissimi vi-
 ri frequentissime vtuntur, ad docendas, & demonstnan-
 das rerum naturas, proprietates, facultates, virtutes, &
 operationes, vt ritè compositiones fiant. Itaq; breuitati
 consulendo in præsentī expositione Anacephalæosis
 existit nostræ compositionis, quæ reliquarum norma
 mihi videtur.

Igitur

Igitur pro communi hominum vtilitate , breuitate,
 & claritate, qua potui diligenter curauit, vt tua inutilis,
 & inualida admonitio huic tanti Ciuitati audaciter
 consulens per te solum versute excogitata contra no-
 stram compositionem Sacchari Rosati solutiui, post de-
 creta iure optimo tantorum virorum sancitam, & gra-
 uissimorum Doctorum iam approbatam sepulta ma-
 nere valeat nostraque defensio ab obtrectatoribus, &
 calumnijs omnino libera in posterum relinquatur,
 quia maior ex defendendo, quam
 ex accusando gloria
 comparatur.

C.
215

XXIX

